

Dygo, Marian

"Dzieje Świecia nad Wisłą i jego regionu, t. 1", pod red. Kazimierza Jasińskiego, Warszawa [etc.] 1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/4, 857

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

na przeprawie przydawały Ostrołęce znaczenia ponadlokalnego, w związku z bliskością Prus czyniły one z miasta dość ważny punkt strategiczny. Wojna i wojsko jako czynniki rozwoju są potraktowane w monografii w sposób szczegółowy (r. 1656, wojna północna, powstania narodowe i wojny napoleońskie, I wojna światowa, która obróciła miasto w perzynę, wreszcie II wojna światowa). Czynniki militarne oddziaływały na Ostrołękę w sposób negatywny, choć nie zawsze: masy skoszarowanego wojska tworzyły rynek zbytu, zaś w ramach przygotowań do wojny inwestowano, np. w infrastrukturę komunikacyjną regionu.

Autorka, zawsze z tą samą dużą sprawnością warsztatową ukazuje genezę miasta i falowanie koniunktury ze szczytowymi okresami pomyślności w w. XVI, XVIII i na przełomie XIX/XX. W pracy zdążono jeszcze wykorzystać źródła, które następnie uległy zniszczeniu w toku II wojny światowej.

Dzieje Świecia nad Wisłą i jego regionu t. I, pod redakcją Kazimierza Jasińskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 352.

Wśród licznych tzw. „monografii powiatowych” nie często się zdarza spotkać tak poważne zamierzenie wydawnicze jak to, którego część pierwszą prezentujemy. Książkę cechuje drobiazgowość analizy, wykorzystanie obszernej bazy źródłowej, w tym archiwaliów, oraz... objętość. Czytelnik pracy odnosi niekiedy wrażenie, że zostało to spowodowane nie tyle dziejową rolą Świecia, ile rozległością wiedzy historycznej autorów. Obszerna prezentacja „tła dziejowego” przekształca się często (zwłaszcza w partiach poświęconych średniowieczu i czasom nowożytnym) w samoistny wykład z dziejów Pomorza Gdańskiego i terytoriów ościennych.

Praca obejmuje teren byłego, istniejącego do połowy 1975 r., powiatu świeckiego. Wykład doprowadzono do 1919 r. Książkę napisało ośmiu autorów z toruńskiego środowiska naukowego.

Eugeniusz Drozdowski przedstawił szczegółowo środowisko geograficzne regionu świeckiego. Jerzy Maciejewski zajął się analizą nazw miejscowych tego terenu. Zwrócił m. in. uwagę na hipotetyczność objaśnienia nazwy „Świecie”. Gerard Wilke zdał sprawę ze stanu badań archeologicznych. Dłużej zatrzymał się przy problematyce kultury wschodniopomorskiej, okresu wpływów rzymskich (szlak bursztynowy), wczesnośredniowiecznego osadnictwa grodowego (znany kompleks Topolno-Gruc. no z VIII—XI w., Wyszogród k. Fordonu z XI w. Świecie z XI w.). Dzieje terenu od schyłku XII w. do 1309 r. opisał Kazimierz Jasiński. Z ustaleń jego wynika m. in., że w przypadku Świecia podstawowymi czynnikami miastotwórczymi były względy administracyjno-militarne (kasztelania od pierwszej poł. XIII w., siedziba zwierzchnia księcia Pomorza Gdańskiego w latach 1266—1269, itp.), gospodarze zaś (położenie nad Wisłą) miały znaczenie drugoplanowe. Czynniki administracyjno-wojskowe ważyły też na losach miasta w czasach krzyżackich (powstanie nadgranicznej komturii świeckiej 1320 r.). Lata przynależności ziemi świeckiej do państwa zakonnego przedstawił Maksymilian Grzegorz. Autor dużo uwagi poświęcił też takim sprawom jak osadnictwo wiejskie, polityka gospodarcza Krzyżaków, losy regionu w latach wojen polsko-krzyżackich.

Z kolei czasy nowsze. Okres 1466—1772 przedstawili Stefan Cackowski i Maksymilian Grzegorz. Stefan Cackowski zajął się też początkami rządów pruskich (1772—1815). Rozważania jego kontynuował dla lat 1815—1919 Karol Wajda. Bardzo dużo uwagi poświęcił problematyce społeczno-gospodarczej. W licznych tabelach zestawiał bogaty materiał statystyczny.

Książka ta, adresowana jest do społeczności lokalnej, także do historyków profesjonalnych.